

Vårt arbete med...

Vattenförvaltning 2012

Vårt arbete med vattenförvaltningen 2012

Redaktörer Maria Renberg, Madelen Juhl, Karin Olsson
Layout Carina Nanker
Akvareller Maria Kask Grafisk Design & Illustration
Illustrationer Johanna Egerup
Tryck Davidsons Tryckeri, Växjö
Upplaga 4000 ex

Vattenförvaltningen 2012

För vattenmyndigheterna var 2012 ett år präglat av datainsamling och planering inför kommande statusklassningar. Nya övervakningsprogram för distrikten har beslutats under 2012 och dessa har tillsammans med en halvtidsuppföljning av 2009 års åtgärdsprogram rapporterats till EU. Samtidigt har ett intensivt arbete pågått på länsstyrelserna för att ta fram underlag till åtgärdsprogram 2015.

Från första augusti 2012 fick samtliga fem vattendistrikt nya och utökade vattendelegationer med mandat till sista december 2015, det vill säga fram till dess att nya förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer har beslutats. I två distrikt har nya vattenvårdsdirektörer börjat under 2012; Mats Wallin för Norra Östersjön och Irene Bohman för Södra Östersjön.

Det första formella steget på väg mot nya åtgärdsprogram och förvaltningsplaner togs den 1 december 2012. Då startade samrådet kring Arbetsprogram och Översikt av väsentliga frågor. Samrådet pågår till den 1 juni 2013. Här pekar vattendelegationerna ut hur vi gemensamt prioriterar olika frågor de närmaste åren.

Något som också kan komma att påverka vattenmyndigheternas arbete är Kommissionens strategi för skydd av Europas samlade vattenresurser, den så kallade 'Blueprint', som presenterades i slutet av 2012. En del av underlaget utgörs av granskningsdokument som sammanfattar hur medlemstaterna lyckats genomföra ramdirektivet för vatten. Synpunkterna och förslagen till förbättringar ska vi ta till vara i det fortsatta arbetet med att utveckla andra generationens åtgärdsprogram.

Ett händelserikt år är avslutat!

Vattenvårdsdirektörerna

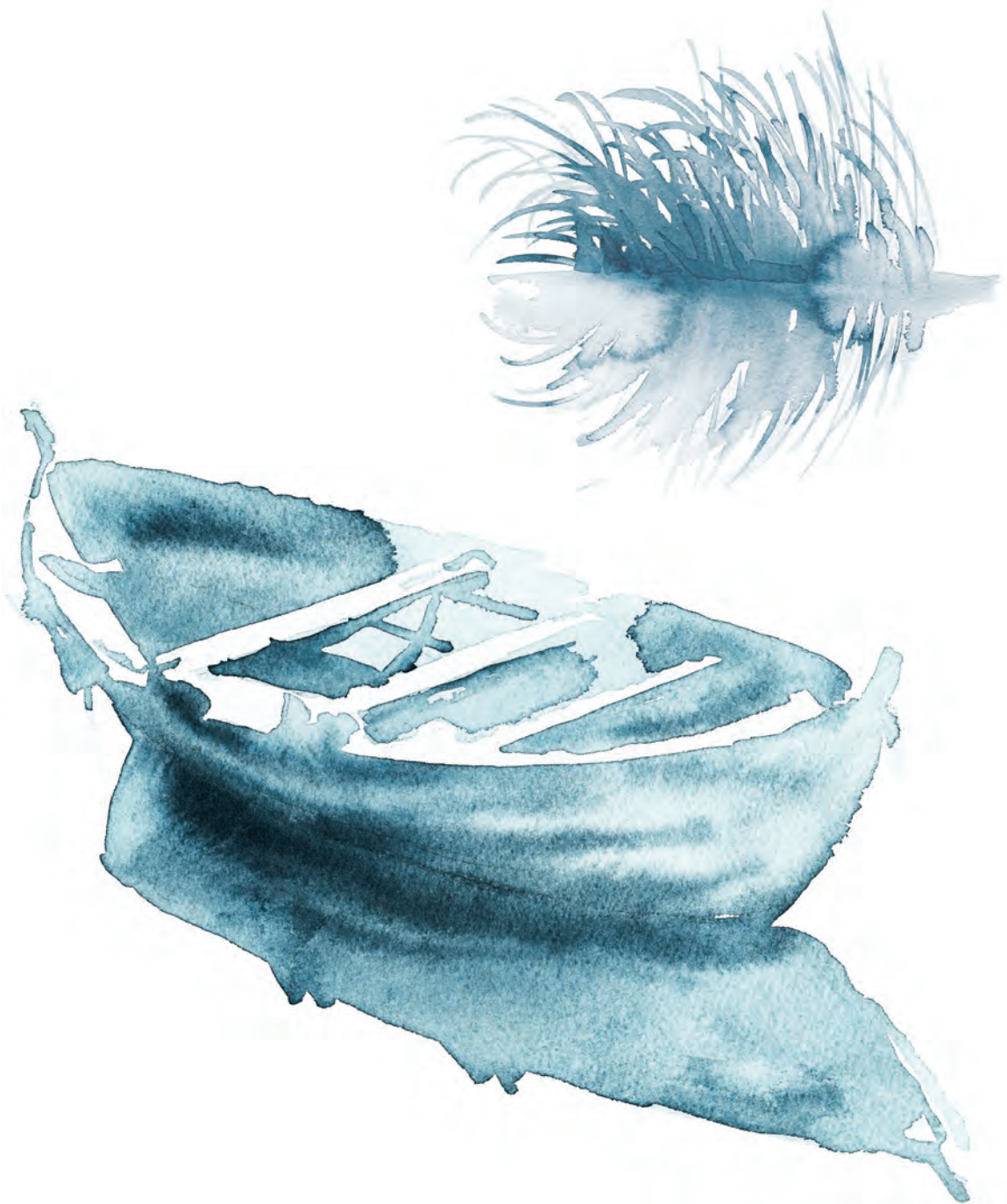
Lisa Lundstedt, Bottenvikens vattendistrikt

Åke Bengtsson, Bottenhavets vattendistrikt

Mats Wallin, Norra Östersjöns vattendistrikt

Irene Bohman, Södra Östersjöns vattendistrikt

Hanna Tornevall, Västerhavets vattendistrikt

Mitt i vattencykeln

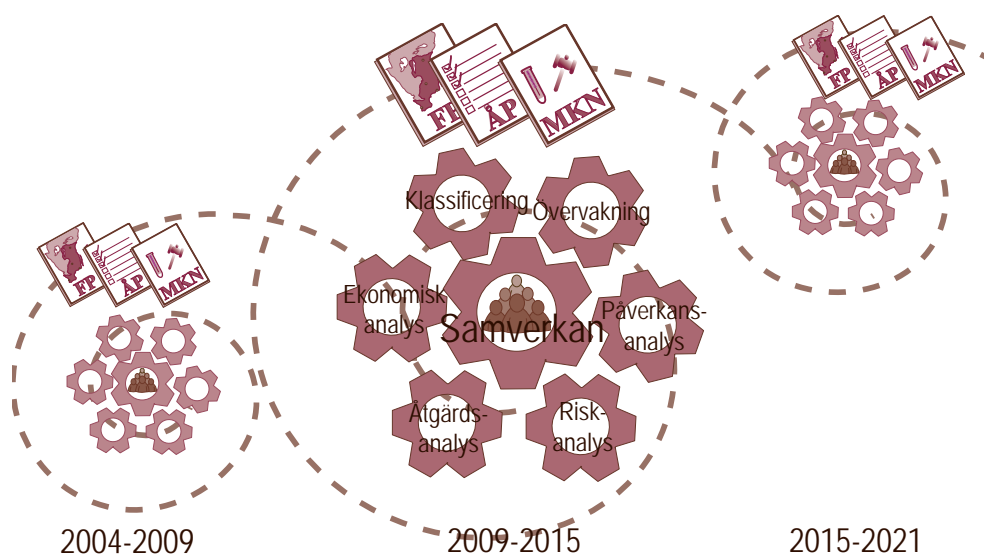
Nu börjar kraftsamlingen inför besluten om förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljö-kvalitetsnormer 2015-2021. Förberedelserna pågår och alla inblandade behöver samverka för bästa resultat.

Vi börjar nu så smått skönja nästa åtgärdsprogram och förvaltningsplan. Under året som gått har en arbetsprogram tagits fram som ska ligga till grund för arbetet fram till delegationernas beslut år 2015. Viktiga frågor har utkristalliserats och prioriterats och dessa är nu ute på samråd fram till 1 juni 2013.

I samrådsdokumenten finns de frågor, som vattendelegationerna ser som viktiga i arbetet för en god vattenkvalitet, samlade. Alla som har synpunkter på dokumenten uppmanas att lämna dessa till oss. För att öka möjligheterna att lämna synpunkter arrangeras öppna samrådsmöten i vattendistriktet under våren 2013. Där kommer det att ges möjlighet att både lyssna, diskutera och framföra sina åsikter.

Arbetet mitt i andra förvaltningscykeln innebär också att vattenförekomsterna återigen ska kartläggas och analyseras inför nästa åtgärdsprogram. För att få information till kartläggningsarbetet och för uppföljningen av åtgärder behövs ett fungerande övervakningsprogram. Miljöövervakningen har under året samordnats, en samordning som kommer att vidareutvecklas utifrån den långsiktiga plan som vattenmyndigheten kommer att ta fram under året.

Vattenförvaltningsarbetet är på väg in i en period av statusklassificering vilket innebär att metoder och riktlinjer för detta tas fram. Arbetet med att ta fram stöd för de statusklassningar som behöver göras sker i samordning mellan vattenmyndigheterna, SMHI, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Havs- och vattenmyndigheten (HaV).

Samverkan utifrån vattnets väg

Vattnet känner inga gränser. Norge, Sverige och Finland har ett gemensamt ansvar för gränsvattenförekomsterna och dess förvaltning. Ingen har större ansvar än någon annan, bara samma ansvar. Ländernas arbete med genomförandet av ramdirektivet för vatten behöver samordnas och harmonieras vilket sker med både Finland och Norge. Under 2012 har arbetet med Norge varit mer aktuellt vilket också berör flera vattendistrikt.

Under 2012 har vattenmyndigheterna i Bottenvikens, Bottenhavets och Västerhavets vattendistrikt genomfört ett omfattande samverkansarbete med norska myndigheter för att utarbeta gemensamma principer och arbetssätt mellan länderna för de avrinningsområden och vattenförekomster som korsar riksgränsen.

Samverkansarbetet har varit inriktat på två delmoment; för det första har det inneburit att formulera gemensamma utgångspunkter, principer och metoder för kartläggning och analys, övervakning och utformning av åtgärdsprogram och förvaltningsplaner för de gränsöverskridande områdena. För det andra har man gemensamt definierat delavrinningsområden, ytvattenförekomster och övrigt vatten i de gränsöverskridande avrinningsområdena på ett sätt som möjliggör att dessa kan redovisas i båda ländernas databaser på jämförbara sätt, tillsammans med uppgifter om karaktärisering och status- och riskbedömningar med mera.

Den övergripande utgångspunkt som länderna kommit överens om är att vattenförvaltningsarbetet i de gränsöverskridande avrinningsområdena, så långt som det är möjligt, ska anpassas till det nedströms liggande landets principer, inom ramen för respektive lands regelverk och

metoder. De ansvariga myndigheterna i båda länderna ska bistå varandra med de uppgifter som behövs för att det ska kunna genomföras. Syftet är att så långt som möjligt eftersträva en anpassning enligt avrinningsområdesprincipen, där det land som vattnet rinner till har möjlighet att göra bedömningar och analyser utifrån hela avrinningsområdet, oberoende av den territoriella avgränsningen.

Som huvudprincip gäller att respektive land fattar beslut om åtgärdsprogram, förvaltningsplaner och miljökvalitetsnormer för avrinningsområden inom det egna territoriet. För att ändå beakta avrinningsområdesperspektivet och för att återspegla att vattendistriktet rent geografiskt korsar riksgränsen, ska landet uppströms redovisa förhållanden, åtgärdsbehov och beslutade åtgärder i de avrinningsområden som rinner till det andra landet i särskilda avsnitt i sina beslutade dokument. Utformningen av avsnitten och underlagen för beslut om åtgärder ska utarbetas i samverkan mellan ländernas myndigheter. Det ska särskilt tas hänsyn till behoven av åtgärder för vattenförekomster som har betydelse för det nedströms liggande landet. Landet nedströms ska redovisa dessa avsnitt som bilagor till sina respektive dokument.

Övervakning – grunden för rätt beslut

Under 2012 har ett övervakningsprogram för varje vattendistrikt utformats. Övervakningsprogrammen har utarbetats i samarbete med länsstyrelserna och centrala myndigheter och täcker både yt- och grundvatten samt skyddade områden. Programmen baseras på ett urval av de övervakningsinsatser som pågår inom nationell-, regional- och kommunal övervakning samt recipientkontroll och egenkontroll.

Ett bra uppbyggt övervakningsprogram av vatten är nödvändigt för att de beslut som fattas i vattenförvaltningsarbetet ska bli rätt. Data från övervakningen är basen för exempelvis bedömning av status och åtgärdsbehov. När åtgärder sedan genomförts behöver vi övervakning som visar om dessa har fått önskad effekt.

Sverige har en lång tradition av att övervaka vatten och det bedrivs mycket övervakning på många olika centrala och regionala myndigheter samt andra verksamheter. När EU:s ramdirektiv för vatten infördes ställdes nya krav på strategi, omfattning, metoder och bedömningar kopplat till övervakningen av vattenmiljön och medlemsländerna måste rapportera sina övervakningsprogram till EU var sjätte år.

Vem övervakar våra vatten?

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges Geologiska Undersökning har det övergripande samordningsansvaret för nationell och regional övervakning av Sveriges vatten där länsstyrelserna driver de regionala programmen. Uppföljning av kalkningens effekter är även det ett statligt ansvar som delas av Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna. Vidare bedrivs recipientkontroll, råvattenkontroll och uppföljning av skyddade områden, där ansvaret fördelas mellan olika aktörer.

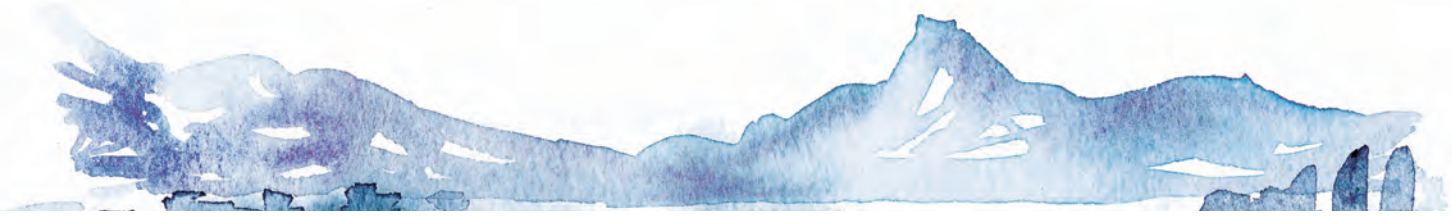
Inom vattenförvaltningsarbetet finns olika typer av övervakning med olika syften och krav på vad som ska övervakas. Det är vattenmyndigheterna som har ansvaret för att ta fram övervakningsprogram som följer ramdirektivet för vatten och vattenförvaltningsförordningen. Då vattenmyndigheterna inte bedriver någon egen övervakning, måste övervakningsprogrammet bestå av stationer och aktiviteter från övervakning där det är andra aktörer som är huvudmän.

I Sverige bedrivs en löpande övervakning i över 5 000 av Sveriges drygt 23 000 vattenförekomster. Utöver detta bedrivs även en övervakning i mindre vatten som inte pekats ut som vattenförekomster. För att kunna ta fram ett övervakningsprogram utvärderades det befintliga dataunderlaget för övervakning som finns i databasen VISS (VattenInformationSystem Sverige) samt i Vattentäktsarkivet. Den samlade övervakningen har sedan analyserats för att se vilka övervakningsstationer som uppfyller uppsatta krav för urval och den övervakning som gör det har ingått i den rapportering som gjordes

Kolla i VISS!

Under 2011-2012 har ett stort arbete lagts ner på att kvalitetssäkra information om övervakning i VISS. Gå gärna in och se vilken övervakning som bedrivs i ditt område.

till EU i november 2012. För mer information finns de fullständiga övervakningsprogrammen på vattenmyndigheternas hemsida. Nästa översyn av övervakningsprogrammet påbörjas under 2014, och ska ingå i vattenmyndigheternas förvaltningsplaner som beslutas 2015.

Programmen som tagits fram visar inte fullt ut hur en övervakning borde vara utformad för att ge mer heltäckande bild av distriktens vatten. För att kunna förbättra övervakningen av vatten ytterligare kommer en långsiktig plan för övervakningen av vatten att arbetas fram.

I februari 2012 genomfördes en workshop om övervakning, kartläggning och analys. Under workshopen diskuterades hur övervakningen borde utformas och hur olika myndigheter kan

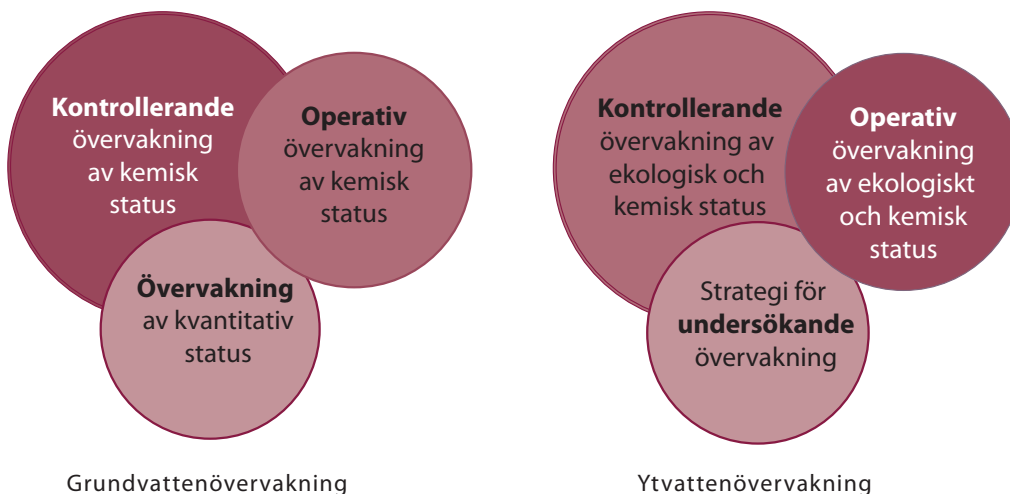
arbeta för att förbättra övervakningen. Arbeta med att se hur man kan förbättra övervakningen sker bland annat i ett antal projekt, exempelvis så pågår ett projekt "Representativ övervakning av sjöar och vattendrag" i samarbete med SLU och HaV.

Det finns väldigt många vattenförekomster i Sverige och att regelbundet övervaka alla dessa skulle vara mycket kostsamt. Övervakningen måste därför kompletteras med andra undersökningar och metoder. En väg att gå är att gruppera vattenförekomster som liknar varandra. Då kan en enskild vattenförekomst representera en hel grupp. Enstaka inventeringar kan också användas för att se om vattenförekomster är i behov av ytterligare undersökningar. Arbetet med att se över hur grupperingar kan göras har påbörjats och kommer fortlöpa under nästa år.

Vattendirektivets uppdelning av övervakning

För grundvatten ska övervakning ske i form av kontrollerande och operativ övervakning av kemisk status samt övervakning av kvantitativ status.

För ytvatten ska övervakningen omfatta kontrollerande och operativ övervakning av ekologisk och kemisk status. För ytvatten ska även en strategi för undersökande övervakning finnas. Den operativa övervakningen av ytvatten ska även omfatta övervakning av skyddade områden.

Statusklassning och revidering av vattenförekomster

Under den nuvarande vattencykeln har det konstaterats att vattenförekomstindelningen behöver justeras inför nästa cykel. En översyn av indelningen har därför påbörjats. Samtidigt har arbetet med statusklassificering som ska ske under 2013 förberetts.

Översynen av vattenförekomsterna påbörjades redan 2011 då vattenmyndigheterna tog fram ett antal dokument som beskrev processerna bakom en justering av vattenförekomstindelningen samt de juridiska förutsättningarna för att genomföra detta. Översynen har utförts i samverkan mellan länsstyrelserna, SMHI och SGU. Under hösten 2012 presenterade SMHI sitt förslag till geografisk indelning av ny vattenförekomstindelning och SGU de förslag till ändringar som utarbetades under 2011-2012. De nya förekomster som tillkommit samt de som är ändrade i sådan utsträckning att statusklassificering, miljö kvalitetsnormer med mera behöver ses över, benämns under innevarande förvaltningscykel som ”preliminära vattenförekomster”.

Vattendelegationerna fattar beslut i december 2015 om de nya samt ändrade vattenförekomster i samband med beslut om bland annat förnyade statusbedömningar och miljö kvalitetsnormer. Vid beslutet övergår de preliminära vattenförekomster till fastställda vattenförekomster.

Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna har tillsammans genomfört en behovs- och bristanalys över förutsättningarna för arbetet med kartläggning och analys av vattenförekomsterna. Syftet med analysen var att belysa vad som inte fungerar tillfredsställande i nuva-

rande handböcker och bedömningsgrunder från vägledande myndigheter.

Sammanfattningsvis gjordes bedömningen att det största behovet gällande utveckling av bedömningsgrunder och riktlinjer är kopplade till miljöproblemen fysisk påverkan och miljögifter. Vidare finns det ett mycket stort behov av utveckling av riktlinjer för ekonomisk analys och undantag, inklusive kraftigt modifierade och konstgjorda vattenförekomster. Analyserna är skickade till HaV och SGU.

HaV har meddelat att man inte avser göra några större revideringar av handböcker eller bedömningsgrunder under innevarande förvaltningscykel. Även bedömningsgrunder och handböcker från SGU dröjer längre än förväntat. Vattenmyndigheterna har därför under hösten 2012 påbörjat ett arbete med att ta fram ett antal hjälpredor för att stödja länsstyrelserna i 2013 års arbete med klassificering av status, påverkan, miljöproblem, risk och förslag till miljö kvalitetsnormer.

Hjälpredorna ersätter inte gällande handböcker och bedömningsgrunder utan syftar till att göra förtydliganden på de områden där länsstyrelserna har uttryckt att ett sådant behov finns. Hjälpredorna kommer att utarbetas i samverkan med HaV och SGU.

Samråd för bättre beslut 2015

Vattenförvaltningen ska utvecklas i samverkan med dem som berörs. Därför hålls formella samråd inför de större besluten i viktiga och övergripande frågor. Vi vill ge alla möjlighet att lämna synpunkter på vattenförvaltningsarbetet.

Inför framtagande av förvaltningsplanen ska vattenmyndigheterna enligt vattenförvaltningsförordningen genomföra offentliga samråd över dokumenten Arbetsprogram med tidtabell och Översikt av väsentliga frågor för vattenförvaltningen. Under denna cykel valde vattenmyndigheterna att ha ett gemensamt samråd för dessa två och dokumenten är därför sammanfogade till ett.

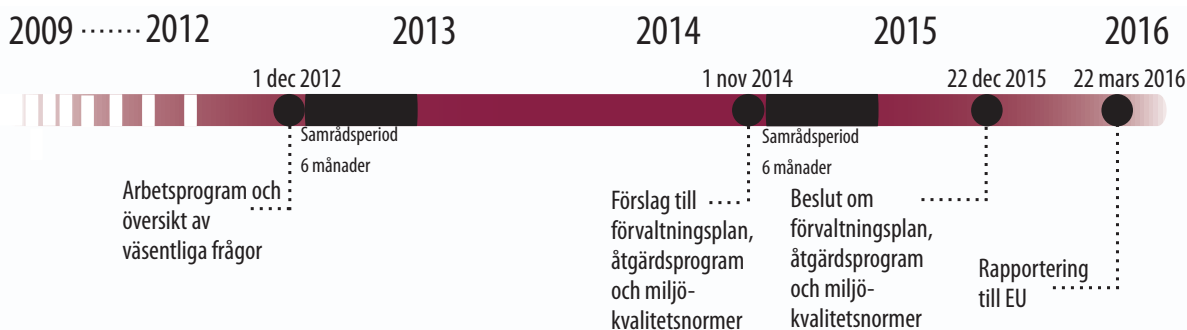
Samrådsdokumentet är uppbyggt i avsnitt. Det avsnitt som tar upp arbetsprogram med tidtabell beskriver vilka arbetsmoment som kommer att genomföras under cykeln och visar tidpunkterna för formella samråd. Avsnitten för väsentliga frågor ger en bild av vilka arbetsuppgifter och frågeställningar som är särskilt viktiga för vattenförvaltningens genomförande under denna och nästa förvaltningscykel. Distriktets frågor redovisas i ett eget avsnitt med vilka miljöproblem och andra utmaningar som är särskilt viktiga att arbeta med i distriktet.

Samrådet pågår under perioden 1 december 2012 till 1 juni 2013 och riktar sig till alla som

har intresse av vattenfrågor. Samrådsmöten kommer att hållas på flera platser i vattendistriktet. Samrådsdokumenten finns tillgängliga digitalt via vattenmyndigheternas webbplats och kan även beställas direkt från närmaste vattenmyndighet.

Vill du lämna synpunkter görs det lättast via den webbenkät som finns på vattenmyndigheternas webb. Det går även bra att skriva ett vanligt brev eller skicka e-post. Brevet måste vara poststämplat senast 1 juni.

De synpunkter som kommer in kommer att sammanställas i en särskild samrådsredogörelse där det övergripande kommer att framgå hur vattenmyndigheten har tagit ställning till synpunkterna. Samtliga svar kommer även att finnas på vattenmyndigheternas webbplats från den 1 december 2013. Synpunkterna kommer att tas med i det fortsatta arbetet med att ta fram förvaltningsplan och åtgärdsprogram för 2015-2021. Inkomna synpunkter kan alltså leda till omprioriteringar och bidra till att nya frågor lyfts in i arbetet.

Åtgärdsprogram 2015-2021

Det faktiska åtgärdsarbetet fortskrider. Samtidigt pågår arbetet med att ta fram ett förslag till åtgärdsprogram 2015-2021. Vattenmyndigheterna planerar processen och viktigast är att nästa åtgärdsprogram är en fortsättning på det nu gällande.

Sedan 2010 har myndigheter och kommuner arbetat med genomförandet av det nu gällande åtgärdsprogrammet. Parallellt med genomförandet har det pågått ett arbete med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram 2015-2021. Redan under våren träffades vattenmyndigheterna, HaV, Naturvårdsverket och SGU för öppen dialog om vilka typer av styrmedel som behövs för att få till fysiska åtgärder som leder till att vi uppnår god status i våra vatten. Många förslag och idéer kom fram och dessa arbetas det nu vidare med.

En plan för framtagandet av nästa åtgärdsprogram har tagits fram. Som grund för det arbetet finns en gemensam målbild (vad ska dokumentet leda till) och gemensamma ställningstaganden. Viktigt är att kommande åtgärdsprogram ska vara en fortsättning på åtgärdsprogrammet som beslutades 2009. Något som Sverige fått kritik för från Kommissionen är att programmet tydligare behöver koppla ihop styrmedelsåtgärder med de fysiska åtgärder som behövs för att åtgärda de miljöproblem som styrmedlet riktar sig till. Detta gjordes inte tillräckligt tydligt i åtgärdsprogrammet 2009-2015.

Sverige fick även kritik för att det inte fanns en geografisk koppling till var åtgärder ska genomföras och vem som behöver genomföra dem. För att förtydliga denna koppling i kommande åtgärdsprogram arbetar länsstyrelserna

och vattenmyndigheterna med att förbättra de underlag som ligger till grund för åtgärdsprogram och åtgärdsplaner. Arbetet med att förtydliga underlagen handlar bland annat om att geografiskt identifiera status och åtgärdsbehov. Detta innebär också att planera för åtgärdsarbetet på längre sikt med beskrivningar av vilka åtgärder som är genomförda eller planeras och vilka typer av åtgärder som behövs framöver.

Kopplat till detta arbete finns flera projekt så som förbättringar av VISS, åtgärdsmodul, dataförsörjningsprojekt, framtagande av åtgärdsbibliotek och publiceringsverktyg för webben. Flera av dessa projekt kommer att fortsätta och de verktyg som tas fram förbättras allt eftersom ny data och kunskap kommer till.

En första dialog med åtgärdsmyndigheterna, det vill säga de myndigheter (centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner) som åtgärdsprogrammet riktar sig till, har genomförts under år 2012 för att diskutera vilka styrmedel som fungerar och vilka nya styrmedel som kan komma ifråga i kommande åtgärdsprogram. Det undersöks även om det finns fler myndigheter som åtgärdsprogrammet borde rikta sig till. Samverkan och förankring är en viktig del i vattenförvaltningen och mycket viktig när det gäller styrmedelsförslag då dessa kommer få bättre genomslag ifall de är väl kommunicerade och förankrade.

Åtgärdsbiblioteket till stöd för åtgärdsplanering

Att kunna planera och prioritera bland alla tänkbara åtgärder är en delikat uppgift. För att underlätta detta arbete påbörjades under 2012 ett arbete med att sammanställa, utifrån kostnad och effektivitet, tänkbara åtgärder i ett bibliotek som kommer att finnas i Vatteninformationssystem Sverige (VISS)

Det genomförs mycket åtgärder runt om i landet samtidigt som det planeras för kommande åtgärdsarbete. Bland annat så arbetar länsstyrelserna med att ta fram åtgärdsplaner utifrån deras uppdrag i 2009 års åtgärdsprogram punkt 30 med målet att nå god ekologisk status i alla våra vatten till 2015. Men att nå dit kan innebära orimliga kostnader. Genom att använda det åtgärdsbibliotek som vattenmyndigheterna tar fram kan prioriteringen bland åtgärderna, utifrån kostnader och effektivitet, underlättas.

Åtgärdsbiblioteket är uppbyggt utifrån vattendirektivets definitioner och begrepp med påverkanskällor och påverkan. En påverkanskälla kan exempelvis vara en deponi som har en negativ påverkan på en vattenförekomst. Påverkan från deponin kan vara både näringsämnen och miljögifter. I åtgärdsbiblioteket finns tänkbara åtgärder för de påverkanskällor och den påverkan som finns. Det kan exempelvis vara anläggande av våtmark för att minska näringsämnestransporten till sjöar och vattendrag och i slutändan haven.

Målet med åtgärdsbiblioteket är att det ska vara användbart för andra mål och direktiv utöver vattendirektivet och det finns därför en koppling till de svenska miljömålen. Många åtgärder som utförs för att förbättra statusen i en vattenförekomst bidrar ofta till att förbättra möjligheten att uppnå andra direktiv och mål. Ett sådant exempel är våtmarker i odlingslandskapet.

De kostnader och effekter som finns för varje åtgärd i biblioteket är schablonvärden som

kommer från undersökningar, studier och expertkunskaper. Schablonvärdena ger en övergripande bild av vilka kostnader som kan uppstå vid genomförandet av en åtgärd samt vilka effekter man kan vänta sig att åtgärden kommer att få. Vid genomförande av en specifik åtgärd är det viktigt att titta på de faktiska förutsättningarna och beräkna mer exakta kostnader och effekter. Åtgärdsbiblioteket kan ge en bild av vad åtgärder, inom ett avrinningsområde, län eller kommun, skulle kosta att genomföra och vilken effekt de planerade åtgärderna skulle kunna få. På så sätt blir biblioteket ett viktigt verktyg i planeringen och kan hjälpa till vid prioriteringen av åtgärder.

Vattenkartan i VISS

VISS utvecklas hela tiden. Under 2012 har följande information och funktioner tillkommit:

- Ca 25 000 miljöövervakningsstationer visas upp i kartan på ett mer överskådligt sätt.
- Möjlighet att kunna se både de beslutade ytvattenförekomsterna samt förslagen på ny ytvattenförekomstindelning.
- Funktion för att gratis och enkelt kunna hämta data ur VISS för intresserade.

Dessutom har vi kunnat hämta data direkt ur VISS vid tre stycken EU-rapporteringar:

- Övervakningsprogrammet
- Havsmiljödirektivet
- Interrimsrapporteringen

Att kunna hämta data direkt ur VISS är ett smidigt sätt att få med all information utan att belasta länsstyrelserna och andra myndigheter med att ta fram efterfrågade uppgifter.

Åtgärdsprogrammets genomförande

Varje år genomförs en rapportering från kommuner och myndigheter för att kunna följa arbetet med åtgärder i och kring vatten. Rapporteringen innebär att föregående års arbete med genomförandet av åtgärdsprogrammen beskrivs.

För det åtgärdsarbete som kommuner och myndigheter rapporterat att de genomförde under 2011 år har vattenmyndigheterna gjort en sammanställning. Genom att en liknande uppföljning gjordes även för 2010 kan utvecklingen inom åtgärdsarbetet lätt följas.

I vattenmyndigheternas rapportering till EU-kommissionen har sammanställningen också använts för att ta fram underlag om hur långt Sverige nått i genomförandet av åtgärdsprogrammen.

En central frågeställning i uppföljningen har därför varit om åtgärden är färdigställd, pågående eller inte är påbörjad för 2011 men även en uppskattning för åtgärden vid slutet av 2012.

För att se över frågorna och anpassa dessa så att relevant information om årets arbete finns med i nästa års svar har vattenmyndigheterna haft dialogmöten med respektive myndighet och med kommunerna, via SKL.

Länsstyrelsens uppdrag 30 - på Västernorrlands sätt

Åtgärd 30 i vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram 2009-2015 sporrade Länsstyrelsen Västernorrland att ta ett helhetsgrepp över vattenvårdsarbetet. Länsstyrelsen har tolkat begreppet ”en plan” i vid bemärkelse på så sätt att länsstyrelsens arbete behöver vara planlagt och det behöver finnas en materialiserad plan för hur statusen i våra vatten ska förbättras eller behållas.

Enligt Länsstyrelsen Västernorrland är åtgärd 30 ett stort uppdrag vilket innebär att länsstyrelsen behöver agera samordnat och ha ett stort regionalt ansvar att samverka och samordna övriga aktörer och intressenter.

Arbetet med att ta fram strategier för sjöar och vattendrag, kust och hav, grundvatten och dricksvatten samt för miljögifter sker i olika perioder. Strategin för sjöar och vattendrag är klar och syftar till att ge en strategisk vägledning för att nå god vattenstatus i de sjöar och vattendrag

där samhället har detta som mål. Det innebär bland annat att nå de vattenanknutna miljömålen, uppfylla kraven enligt vattenförvaltningsförordningen samt uppnå och säkerställa aktuell miljö kvalitetsnorm. Strategin beskriver bland annat viktiga förutsättningar för sjöar och vattendrag i länet samt ger en översiktlig beskrivning av nyttjande av vattnen som resurs genom historien. Vidare beskriver strategin på ett övergripande sätt även de viktigaste miljöproblemen med regionala analyser, ger förslag på åtgärder som kan krävas av länsstyrelsen och andra aktörer för att nå god vattenstatus samt ger beskrivningar av prioriteringar av såväl vattenområden som av åtgärder.

Arbetet går nu vidare med att färdigställa de tre kvarvarande strategierna liksom att intensifiera arbetet med vattensystemplaner för sjöar och vattendrag i 127 samverkansområden inom Västernorrland.

Klimatanpassning inom vattenförvaltningen

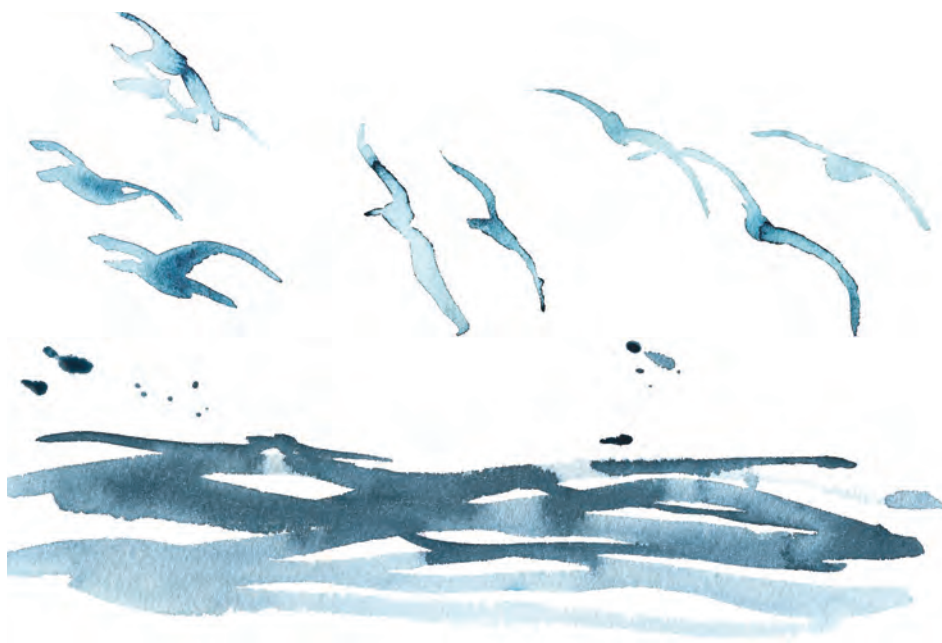
Prognoserna för framtiden är osäkra men flera olika institut påvisar behovet av klimatanpassning i och för framtiden. Även vattenförvaltningen kommer att påverkas framöver och långsiktiga hållbara klimatåtgärder behövs.

Genom att inventera och sammanställa finns nu ett kunskapsunderlag om hur klimatfrågan kan integreras i vattenförvaltningen. För vattenmyndigheternas del handlar det om att föra in klimatperspektivet i övervakningsprogram, åtgärdsprogram och i arbetet med kartläggning och analys, ett arbete som påbörjats under 2012. Kunskapsunderlaget ska öka kunskapsnivån, främst internt, om klimatförändringarnas potentiella effekt i vatten och ger förslag på fördjupningsstudier.

Både forskning och andra analyser visar att det är troligt att vi får effekter i våra vattenmiljöer, särskilt mot slutet av seklet, men att olika regioner förväntas påverkas på olika sätt. Några effekter som lyfts fram som möjliga problem är bland annat ökad tillförsel av näringsämnen till följd av ökad avrinning, ökad risk för förore-

ningar att sprida sig från mark till vatten, ökad brunifiering samt ökade problem med torka och översvämningar.

Arbetet med att klimatanpassa samhället har börjat. God samverkan och kunskapsutbyte, både inom den egna organisationen och med externa parter, blir därför nödvändigt för att hitta långsiktigt hållbara åtgärder. Exempelvis behövs långsiktiga uppskattningar av tillgång och efterfrågan på vatten samt en utveckling av metoder för att kunna bedöma hur klimatkänsliga både olika vatten och olika åtgärder är. Effekten av de åtgärder som vidtas måste vara långsiktiga och kvarstå även i ett förändrat klimat. Vattenmyndigheterna deltar därför aktivt i olika samverkansgrupper för att bevaka klimatarbetet och lyfta vattenförvaltningsspecifika frågeställningar.

Gemensamma datauppgifter ger bättre beslutsunderlag

Kvalitetssäkring och effektivare hantering av miljödata rörande vatten gör att vi kan arbeta mer långsiktigt och enklare. En utökad tillgång till information från flertalet databaser så skapas en enhetlig bild av vattenkvaliten. Med bättre och mer tillförlitligt data kan säkrare beslut fattas.

Flertalet åtgärder och beslutsunderlag inom exempelvis vattenförvaltning, havsmiljöplanering och miljömålsarbete kräver kunskapsunderlag från flera områden. Sverige har en tradition av att ha ett stort antal myndigheter med var sitt ansvar för data inom just sin verksamhet som utvecklats utan någon samordning mot andra verksamhetsområden. Detta är idag ett hinder för att kunna nå en bättre vattenkvalitet då det ofta krävs stora arbetsinsatser för att kunna sammanställa och presentera data för beslutsfattare – allt från den enskilda jordbrukaren till departementsnivå. Detta yttrar sig även i Sveriges rapporteringar till EU där flera myndigheter rapporterar liknande data som inte är samordnade och som Kommissionen sedan sammanställer, jämför och tyvärr hittar skillnader i.

Svensk vattenförvaltning står inför fasen i vattenförvaltningscykeln då kartläggningsanalys, påverkansanalys samt åtgärdsanalys ska genomföras för Sveriges drygt 26 000 vattenförekomster. För att förenkla och förbättra detta arbete har under 2012 ett omfattande arbete genomförts med syfte att utveckla kopplingar och moduler för ett tiotal databaser med data om mätdata, modeller, påverkan och åtgärder. Totalt har mer än fem miljoner investerats i utveckling.

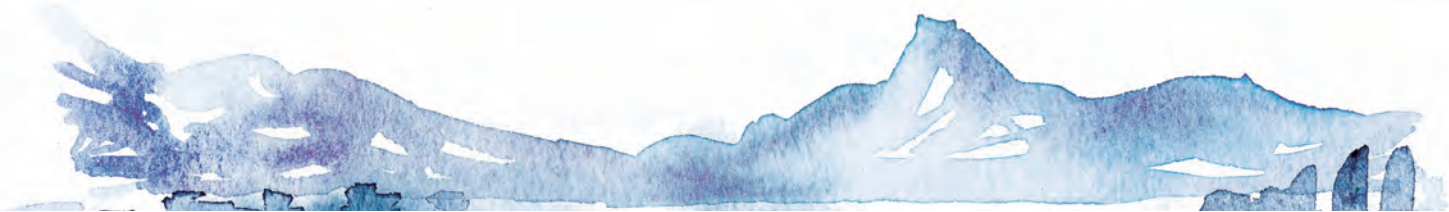
Länsstyrelserna har ansvarat för att samla in och kvalitetssäkra innehållet i 13 olika data-

baser – som exempelvis mätdata för bottenfauna, våtmarker, industrier, dammar, kraftverk. Arbetet har berört flera myndigheter som ansvarar för olika vattenrelaterade databaser såsom SMHI, SGU, Sveriges Lantbruksuniversitet, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och HaV. Detta kommer att effektivisera arbetet 2013 men kommer även långsiktigt att bidra till förenklad datatillgång och kvalitetssäkrade data.

De åtgärder som planeras kommer framöver att vara grundade på bättre data och innebär en högre kostnadseffektivitet för att nå en bättre vattenstatus. För att kunna göra åtgärdsplaneringen på ett strukturerat sätt utvecklades under 2012 ett åtgärdsbibliotek och åtgärdsmodul i databasen VISS. Ett första underlag av åtgärds typer har registrerats i åtgärdsbiblioteket och en första kvalitetsgranskning av dessa har gjorts under året.

Syftet med att koppla åtgärder mot vatten är att bland annat att sammanställa genomförda åtgärder från olika verksamheter och se dem sammanställda för en vattenförekomst eller ett avrinningsområde. Detta underlättar även arbetet med åtgärdsplanering så att kommuner, enskilda, vattenråd, myndigheter med flera kan se vad som planeras att göras den närmsta tiden. Läs mer om åtgärdsbiblioteket på sid 13.

Aktiviteter inom fler områden

Vattenförvaltning innebär till stor del samverkan, deltagande och initiativ till olika samverkansprojekt myndigheter emellan. Ett sådant deltagande innebär ibland att man lägger första pusselbiten för att framöver kunna urskilja andra delar och så småningom hela bilden. Här nämns några viktiga samverkansfrågor under 2012.

Östersjöstrategin

Vattenmyndigheternas internationella samverkan och samarbete har under året bidragit till att EU:s strategi för Östersjöregionen har genomförts enligt Regeringens beslut. Östersjöstrategin och dess genomförande rapporteras varje år till både Socialdepartementet och Tillväxtverket (som ansvarar för den svenska samordningen). I vattenmyndigheternas rapportering finns de insatser som genomförs i någon form av samarbete med annat land i Östersjöregionen.

Kraftigt modifierade vatten och god ekologisk potential

Arbetet med att fastställa kraftigt modifierade vatten (KMOV) och en god ekologisk potential (GEP) för dessa är ett arbete som är aktuellt och behöver hanteras i den kommande statusklassingen. Samtidigt är det en fråga av nationell karaktär och som ofta innebär intressekonflikter.

Arbetet med att definiera vilka vatten som ska klassas som KMOV är en fråga som HaV utreder och vattenmyndigheterna kommer att delta i detta arbete. När vatten är klassade som KMOV ska det för dessa vatten bestämmas vad som är den bästa möjliga vattenmiljön det vill säga en god ekologisk potential.

I Bottenvikens och Bottenhavets distrikt har arbetet påbörjats med att försöka fastställa en god

ekologisk potential. Detta sker i samverkan med vattenråd, lokala intressegrupper, kommuner och vattenkraftsägarna detta gäller främst för Lule-, Skellefte-, och Ume älv samt Ångermanälven.

WATERS – Forskning om ekologiska bedömningsgrunder för vattenkvalité

Waters är ett forskningsprogram som startade våren 2011. Målsättningen är att utveckla och förbättra de biologiska bedömningsgrunder som används för att klassificera status på svenska kust- och inlandsvatten i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten.

Vattenmyndigheterna har genom att delta i programmets referensgrupp och på öppna seminarier möjlighet att ge synpunkter på olika underlag som tas fram. Under 2012 utarbetades exempelvis en rapport om möjliga makrofyttindikatorer för kustvatten och de första gradientstudierna genomfördes i kust- och inlandsvatten.

Dricksvattennätverket

Vattenmyndigheterna deltar i ett nationellt dricksvattennätverk. Syftet med nätverket är att strategiskt samordna det delade myndighetsansvaret enligt uppdrag från regeringen om nationell samordning av dricksvattenfrågor. Två workshoppar om dricksvattenplanering har genomförts, en i Göteborg och en i Östersund.

Spännande framtid väntar oss

Vattenmyndigheterna ser tillbaka på ett 2012 som ett år då flera underlag och utredningar påbörjades och många beslut togs. Det kommer att bli mycket intressant att framöver få delta i de processer som startats och att få ta del i utvecklingen av en mer effektiv vattenförvaltning.

Året 2012 blev ett år då vattenmyndigheterna och HaV fick initiera samverkan inom flera olika frågeställningar bland annat övervakning, rapportering och dialoger för framtida uppdrag. Framöver kommer samverkan fortsätta att utvecklas för att vi ska bli starkare tillsammans.

Förra året gav regeringen miljömålsberedningen i uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi för en sammanhållen och hållbar vattenpolitik. Med tanke på de olika direktiv och miljökvalitetsmål som finns så är det viktigt att skapa förutsättningar för samverkan mellan alla mål och medel så att insatserna blir så effektiva som möjligt och inte motverkar varandra. Vattenmyndigheterna kommer att få vara med i dialogen med beredningen och ser med spänning fram emot resultatet.

Regeringen tillsatte också under våren 2012 en vattenverksamhetsutredning. Utredningen kommer att göra en översyn av vattenlagstiftningen för en bättre anpassning till annan miljölagstiftning och rättsliga principer och resultatet kan komma att förbättra möjligheterna att genomföra vattendirektivet i Sverige. Utredningens slutbetänkande kommer under 2013.

Havsmiljöförordningen trädde i kraft 2010 och idag är det HaV som ansvarar för arbetet med genomförandet. Eftersom detta arbete har många beröringspunkter med vårt uppdrag inom vattenförvaltningen så har vi fått möjlighet att följa deras arbete med havsmiljöförordningen. Men allt eftersom arbetet går framåt kommer det att krävas större och större engagemang från båda håll för att kunna skapa de förutsättningar som behövs för att systemen inte ska dra åt olika håll.

För att kunna nå målet snabbare behöver vi samverka med berörda myndigheter och intressenter. Här kommer HaV att ha en drivande roll som samordningsansvarig i. Syftet är att få en gemensam målbild för andra generationens åtgärdsprogram som ska beslutas 2015.

Vi går en spännande framtid tillmötes!

Sten-Olov Altin
Länsråd Västernorrlands län

Bottenvikens vattendistrikt

Vattenmyndighetens kansli

Länsstyrelsen Norrbotten
Lisa Lundstedt, tf vattenvårdsdirektör
Växel 0920-960 00

Kontaktperson på Länsstyrelsen

Norrbottens län, Sara Elfvendahl, 0920-960 00

Västerbottens län, Gunilla Forsgren Johansson, 090-10 70 00

Vattendelegationen

Sven-Erik Österberg, Landshövding, Norrbottens län, ordförande

Ola Burström, Skellefteå kommun
Katarina Eckerberg, Umeå universitet

Gunilla Forsgren Johansson, Länsstyrelsen i Västerbotten

Richard Holmgren, Vattenfall, Luleå

Bo Hultin, Bodens kommun
Johan Ingrid, Luleå Tekniska Universitet

Magnus Langendoen, Länsstyrelsen i Västerbottens län

Rebecca Möller, Länsstyrelsen i Norrbottens län

Birgitta Persson, Överkalix kommun

Maria Wik-Persson, Rönnskärsverken, Boliden Mineral AB

Bottenhavets vattendistrikt

Vattenmyndighetens kansli

Länsstyrelsen Västernorrland
Åke Bengtsson, vattenvårdsdirektör
Växel 0611-34 90 00

Kontaktperson på Länsstyrelsen

Dalarnas län, Ann-Louise Haglund, 023-810 00

Gävleborgs län, Per Tholander, 026-17 10 00

Jämtlands län, Ingemar Näslund, 010-225 30 00

Uppsala län, Gunilla Lindgren, 010-223 30 00

Västerbottens län, Gunilla Forsgren Johansson, 090-10 70 00

Västernorrlands län, Hans Olofsson, 0611-34 90 00

Västmanlands län, Ina Barkskog 021-19 50 00

Vattendelegationen

Bo Källstrand, Landshövding, Västernorrlands län, ordförande

Anna-Lena Österborg, Länsstyrelsen Gävleborg

Anders Lindh, Vattenregleringsföretagen

Bertil Böhlin, politiker (C), Kramfors

Catharina Ekelund, Länsstyrelsen Jämtlands län

Elisabet Andersson, Skogsstyrelsen

Leif Lindholm, politiker (S), Örnsköldsvik

Lennart Lindeström, Svensk MKB AB

Marie Berglund, NCC Roads AB

Per Johansson, kommunalråd, Gävle

Sara Nylund, politiker (S), Härnösand

Stig Högberg, Länsförsäkringar

Norra Östersjöns vattendistrikt

Vattenmyndighetens kansli

Länsstyrelsen Västmanlands län
Mats Wallin, vattenvårdsdirektör
Växel 021-19 50 00

Kontaktperson på Länsstyrelsen

Dalarnas län, Ann-Louise Haglund, 023-810 00

Stockholms län, Anette Björin, 08-785 40 00

Södermanlands län, Irene Karlsson Elfgren, 0155-26 40 00

Uppsala län, Gunilla Lindgren, 010-223 30 00

Västmanlands län, Ina Barkskog, 021-19 50 00

Örebro län, Peder Eriksson, 019-19 30 00

Östergötlands län, Niclas Bäckman, 013-19 60 00

Vattendelegationen

Ingemar Skogö, Landshövding, Västmanlands län, ordförande

Christer Segerström, Länsstyrelsen Uppsala län

Jan Johansson, Länsstyrelsen Örebro län

Klas Lundberg, SSAB

Lars Nyberg, Länsstyrelsen Stockholms län

Lena Tilly, Konsultfirman Thyrés

Lennart Gladh, WWF

Nanna Vikholm, politiker (S), Stockholms läns landsting

Petter Ström, politiker (C), Sala

Roland Dehlin, politiker (M), Nynäshamn

Stefan Löfgren, Sveriges Lantbruksuniversitet

Södra Östersjöns vattendistrikt

Vattenmyndighetens kansli

Länsstyrelsen Kalmar län
Irene Bohman, vattenvårdsdirektör
Växel 010-223 80 00

Kontaktperson på Länsstyrelsen

Blekinge län, Gunnar Milvert, 010-224 00 00

Gotlands län, Peter Landergren, 010-223 90 00

Jönköpings län, Anna Langhelle, 036-39 50 00

Kalmar län, Kristina Samuelsson, 010-223 80 00

Kronobergs län, Monica Andersson, 010-223 70 00

Skåne län, Ola Gustafsson, 040-25 20 00

Östergötlands län, Niclas Bäckman, 013-19 60 00

Vattendelegationen

Stefan Carlsson, Landshövding, Kalmar län, ordförande

Göran Enander, Länsstyrelsen i Skåne län

Ingela Andersson, politiker (S), Helsingborg

Lena Kautsky, Botaniska institutionen, Stockholms universitet

Madeleine Söderstedt Sjöberg, Länsstyrelsen i Östergötlands län

Marianne Andersson, Anderslöv

Ola Broberg, Länsstyrelsen i Jönköpings län

Roïne Morin, Södra Miljö och Energi, Växjö

Stefan Carlsson, Länsstyrelsen i Kronobergs län

Sverker Thorén, politiker (Fp), Västervik

Tommy Olsson, politiker (Kd), Lyckeby

Västerhavets vattendistrikt

Vattenmyndighetens kansli

Länsstyrelsen Västra Götalands län
Sandra Brantebäck, vattenvårdsdirektör
Växel 010-224 40 00

Kontaktperson på Länsstyrelsen

Dalarnas län, Ann-Louise Haglund, 023-810 00

Hallands län, Jonas Svensson, 035-13 20 00

Jönköpings län, Anna Langhelle, 036-39 50 00

Kronobergs län, Monica Andersson, 010-223 70 00

Skåne län, Ola Gustafsson, 044-25 20 00

Värmlands län, Grete Algesten, 054-19 70 00

Västra Götalands län, Rolf Hansson, 010-224 40 00

Örebro län, Peder Eriksson, 019-19 30 00

Vattendelegationen

Lars Bäckström, Landshövding, Västra Götalands län, ordförande

Agneta Granberg, politiker (M), Göteborgs Stad

Agneta Kores, Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Ann-Christine Andersson, politiker (S), Göteborgs Stad

Björn Sandborgh, Länsstyrelsen i Värmlands län

Lars Rosén, Chalmers Tekniska högskola

Lisbeth Schultze, Länsstyrelsen i Hallands län

Malin Wildt-Persson, Länsstyrelsen i Skånes län

Mats Abrahamsson, politiker (M), Sotenäs kommun

Monika Didriksson, lantbrukare, LRF

Roland Löfblad, civilingenjör, företagare

Stig Hård, Shard AB

I denna rapport beskrivs resultatet av vattenmyndigheternas arbete under 2012. Mycket av det praktiska vattenförvaltningsarbetet utförs av landets länsstyrelser och kommuner men också av vattenråd, intresse- och branschorganisationer samt av enskilda personer med stort engagemang och intresse.

2012 var ett händelserikt år med ett utökat samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, kvalitetssäkring och analys av vattendata, framtagande av övervakningsprogram för alla distrikt och inte minst starten av samrådsperioden inför det kommande arbetet med förvaltningsplan 2015-2021.

Vattenmyndigheternas kanslier är placerade på länsstyrelserna i Norrbotten, Västernorrland, Västmanland, Kalmar och Västra Götaland.

Kanslierna har ett distriktsövergripande ansvar för samordning av vattenförvaltningen.

WWW.VATTENMYNDIGHETERNA.SE

